

Planinska žlica pripoveduje

Hja, saj vem, da se boste že ob naslovu spogledali, namuznili in vzkliknili: Ta je pa bosa!

Nobena žlica ne zna govoriti, niti planinska ne!

Pa ste se ušteli, kajti to je zgodba o govoreči žlici. In to ne kateri koli žlici, ki zna govoriti, temveč o pristni planinski, slovenskih korenin!

Nekoč, res kar dolgo je že od takrat, ko je v dolini Lepene rasla češnja. Bohotila se je v svoji rodnosti in s sladkimi sadeži razveseljevala otroke in starce, planince in naključne pohodnike. Vendar se je sčasoma drevo postaralo, in ko že tretje leto ni obrodilo niti ene samcate češnjice niti na njem ni vzcvetel en samcat bel cvet, se je gospodar odločil, da je napočil čas poseka. Poklicali so drvarja, ta je vklopil električno žago in češnja je padla. Mogočno deblo so odpeljali k Romanu na žago v Trento, odsekano vejevje pa je začasno obležalo ob štoru na vrtu.

"Glej glej, ta je prava veja, ta. Prav takšno sem iskal in zdaj se kar sama od sebe znajde pred menoj," si je v belo brado zadovoljno zamrmral postarani stric Blaž, da sem se jaz, takrat še veja, brž predramila in začela upati.

Kdo je možaku nadel vzdevek stric, se v dolini ni spominjal nihče več. Tako star je že bil, a vseeno klen in bistrega duha, pa še ročne spretnosti so mu šle dobro od rok. V svojem dolgem življenju je možakar počel marsikaj, najraje pa je, čeprav samouk, rezbaril in iz mnogih vrst lesa izdeloval najrazličnejše stvari. Oblikoval je vse mogoče – od drobnih prstanov, ki so jih čislale pastirice in točajke, do velikih lesenih skled, iz katerih so pastirji zajemali sirove štruklje, žgance in mleko. Da bi jim pri jedi pomagal, je rezljal lesene žlice različnih velikosti. Večje za tiste z velikimi usti, za manj ješče pa manjše. In zadovoljni so bili vsi.

Blaž je izdelal največ grabelj, sem slišala praviti. In to ne "navadnih" lesenih, pač pa tipičnih

bovških. Zobe grabelj je izdeloval iz češminovega in drenovega lesa. Zataknil jih je v oglav iz orehovine, na drugi strani pa vanj namestil ročaj iz smrekovega ali lipovega lesa. Blaževe grablje so bile zelo trpežne in lahkotne v rokah, zato so jih domačini najraje naročali pri njem.

"Končno si bom lahko izdelal novo leseno žlico. Češnjev les je najiminitnejši zanjo," je tuhtal stari mož in se prav zadovoljno nasmihal, meni pa je leseno srce od veselja kar poskočilo v veji. "Postala bom žlica. Čisto prava, pravcata žlica! Blaževa žlica," sem zanosno vzklikala. Še sreča, da me stric ni slišal, sicer bi gotovo odskočil od presenečenja. Kaj, če bi me odvrigel in si v zameno raje izbral eno tistih čisto navadnih, negovorečih vej?

V eni roki je držal mene, v drugi žagico; zapele je kladivo in zvonko udarjalo v dleto. Pri delu sta mu prišla prav tudi sekirica in pipec, jaz pa sem se iz veje zlagoma spreminjala v zelo uporaben predmet. Ko sem pozno dopoldne dobila svojo pravo obliko, je na vrsto prišel še brusni papir. Saj veste, kaj je to, ali ne!? Blaž me je z njim tako spretno žgečkal, da sem se komaj vzdržala zvonkega smeha. Brusil, drgnil in drsal me je tako dolgo, da sem postala prav prijazno gladka na otip, kar mu je vzelo debeli dve uri. A kaj zato, pomembno je, da bom vsaj tako gladka kot moja bolj čislana kovinska sorodnica, sem se šopirila od ponosa.

"No, zdaj boš pa res kmalu gotova. Le še s temle prodnikom te zgladim, da se boš svetila, kot se za tako imenitno žlico spodobi, potem te bom pa brž preizkusil!" je napovedal rezbar.

Ura se je nagibala k poldnevu, zato si je stric Blaž pri gospodarici brez slabe vesti izprosil skodelo zelenjavne mineštre.

"Kaj pa žlica? Ali boš mineštro zajemal kar z dlanjjo, kaj?" se je namuznila gospodarica.

"Ne. Zajemal jo bom s svojo žlico. Ravno kar sem jo ustvaril iz vaše pokojne češnje. Poglejte, kako sijajno se sveti," se je z menoj v roki pohvalil Blaž. Skupaj s skodelo se je usedel v senčnico pred hišo in se lotil obeda. Prav nežno me je namočil v juho in me, zvrhano polno, položil v usta. Moja velikost se je natanko prilegala njegovim ustom. "Jed je odlična kot vedno, a z mojo žlico je vsekako slajša," se je širokoustil, da sem se počutila še bolj važno.

"No, pa še meni naredi eno, da bom sama presodila, ali je to res," ga je prosila gospodarica.

Stric ji je rade volje ustregel in izdelal mojo sestrico. Ampak šele potem, ko si je po kosilu pod hruško privoščil sproščujoč spanec.

U objemu jezera

"Pa je res fino jesti z leseno žlico. Jed ima čisto drugačen okus, brez kovinskega pridiha," je občudujoče ugotavljala gospodarica, medtem ko je mož že krevsal novim dogodivščinam naproti. Zataktnjena za njegov pas sem začudeno opazovala, kako zlagoma je ubiral gorske steze visoko navpik, tik pod vrhom pa prestopil na utrjeno pot proti Krnskemu jezeru. Klenemu starcu se je očitno zahotelo planinskega zraka čim bliže izpod Krna. Do vrha gore, na kateri je v prvi svetovni vojni izgubilo življenje veliko mladih vojakov, mu niso več dale moči, zato se je ustavil ob smaragdno zelenem jezeru. Povsod je vladala tišina, ki bi jo lahko rezal z nožem. Vse je mirovalo v počitku poznega popoldneva. Drevje, trave in drobne cvetice so počivale v pričakovanju večernega piša, on pa je sedel na skalo ob obrežju. Utrujene noge je namočil v hladno vodo (čeprav je vedel, da se to po novem

Pa je res fino jesti z leseno žlico. Jed ima čisto drugačen okus brez kovinskega pridiha.

Ilustracija: Jernej Kovač Myint

ne smel!) in si zapel staro slovensko pesem *Počiva jezero v tihoti*. Potem sem začutila njegovo neslišno razmišljanje o davnih časih in dotaknilo se me je premlevanje spominov iz njegove mladosti. Prav milo se mi je storilo. Prešinilo me je spoznanje, da se ljudje nenehno starajo, vendar z minevanjem časa ne bledijo njihovi spomini. Popoldan se je zlagoma prevešal v zgodnji večer. Čas dolgega vročega poletja je obetal pozno zatemnitev, zato se Blažu v tistem trenutku ni prav nič mudilo k prijatelju, oskrbniku bližnje planinske kočice.

Grenko spoznanje

"Av, av, av," sem zastokala, ko sem se izvila iz omedlevice.

Strašansko me je bolela glava, za povrh pa je vse okrog mene vladala trda tema. O Blažu ne duha ne sluha. No, po kar dolgem tuhtanju sem končno sprevidela, da ležim na skalnih tleh, ker me je možakar med potjo proti koči očitno izgubil. K sreči sem bila izdelana iz takega lesa, da sem zelo pogumna, zato se nisem ustrašila ne noči ne negotove prihodnosti. Se bo že našel kdo, ki me bo posvojil! Saj sem žlica, in to potrebuje prav vsak človek, sem si rekla, preden sem sladko zaspala.

Sredi noči pa me je zbudilo nekaj vlažnega. Drevalo je vame in se čudilo, jaz pa sem se čisto mičkeno ustrašila in zavpila: "Stran od mene! Takoj stran!", da je tisto vlažno ob meni kar odskočilo od groze.

"Uf, kako si me prestrašila," je izpljunila rovka, ki sem jo zagledala ob sebi.

"Ti pa mene," sem jezikavo zabrusila nazaj, da sva se zasmejala obe.

Povedali sva vsaka svojo zgodbo in rovka mi je namignila, naj zaspim do jutra, ko bodo planinci spet začeli kolovratiti naokoli. Zagotovo me bo kdo odnesel s seboj, in če sem rojena pod srečno zvezdo, bom slednjič naletela celo na svojega Blaža. Ali pa tudi ne? Kdo bi vedel, je kot kakšna jasnovidka še izstrelila rovka in oddrobencljala v noč.

Svetlo sonce me je že nekaj časa žgečkalo po ročaju in tudi vse bolj vroče je postajalo, človeka pa še vedno nobenega od nikoder. Le kje so vsi, sem razmišljala upajoč, da me kmalu kdo pobere, saj me ni prav nič mikalo postati navadna talna žlica, v katero bi se namesto slastnih jedi zajedalo planinsko blato in morebiti celo kakšni živalski iztrebki. Fuf in fej, sem se namrdnila.

Srečno srečanje

V tistem sem ob sebi začutila velikanski gobec, iz katerega je puhtela vroča sapa. Ko je še

zalajalo iz njega, mi je hitro postalo jasno, da me ovohava velik pes.

"Nisem pes, ampak psica in Dixie mi je ime," se je predstavila žival, ki je na povodcu vodila neko gospodično. Čudim se, da psi na svoje sprehode tako radi jemljejo s seboj ljudi, ki jim pravijo gospodarji. Tale Dixie si je na mojo srečo izbrala prav čedno mladenko, ki ji ni manjkalo zdrave pameti. Ležečo na tleh me je takoj dvignila in si me podrobno ogledala.

"O, kako lepa žlica! Le kdo jo je izgubil?"

Vtaknila me je v nahrbtnik in se podvzivala za živaljo pred seboj. Ponosno vzravnanata pitbulka je s pokončnim repkom prednjačila, gospodična je ubogljivo stopala za njo, moja lesena malenkost pa je brezskrbno kukala iz zvrhano polnega in najbrž tudi težkega nahrbtnika. Nad vsemi se je bohotalo brezmejno, modro nebo brez oblačka, vročina pa je vse bolj pripekala.

Čez čas je gospodična vzkliknila: "Čas bo za malico!" in v tistem se je psička nemudoma ustavila. Obe sta sedli v senco mogočnega drevesa. Gospodična si je snela nahrbtnik, iz njega povlekla posodo z vodo, jo natočila psički, sebi pa privoščila sadno solato z novo žlico. Ko se je najedla, me je odložila na skalo in odprla pasjo konzervo. Ne da bi trenila z očesom, me je ročno porinila vanjo in z menoj zajemala hrano za psičko. Sprva sploh nisem hotela verjeti svojim očem in bi se skoraj onesvestila od studa, a me je hitro minilo. Menda ne bom končala kot navadna žlica za psa, sem tuhtala in brž začela vrteti možgančke, kako se izmazati iz zagate. Rešitev je kot na plandnju ponudila Dixie.

"Veš kaj," je bevsknila, "če si želiš nazaj k svojemu prvemu gospodarju, ti lahko pomagam."

"Le kako?" sem jo vprašala, žival pa me je brez odgovora nežno dvignila s tal in z menoj med zobmi za povodec povlekla gospodično. Potem smo kot za stavo dirjali planinski koči naproti. Gospodična je kot furija hitela za psičko in se razburjala, kaj je zdaj to. A se je Dixie ustavila šele, ko se je pri vratih kočice prikazal oskrbnik. Kužka me je izpustila iz gobca, gospodična pa je začudenemu možakarju hitela razlagati vse, kar je vedela o meni. Komaj je dobro utihnila, ko sem pred seboj zagledala blaženega strica Blaža. Tako srečen je postal, da je vsem prisotnim na dolgo in široko pravil to, kar sem vam jaz prav na kratko povedala že na začetku.

Od tistikrat je minilo veliko časa, vendar se ni nikoli več zgodilo, da bi me stric Blaž izgubil, pa tudi sama si po svojih močeh prizadevam, da ne bi izgubila njega. Navajena sva drug na drugega, zato si želim, da bi še dolgo ostala skupaj. ●